

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629-35-69; 628-37-04
693-46-92, 625-76-23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00-503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629-40-89

INTERNET <http://www.cbos.pl>
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/164/2008

WPLYW ROSNĄCYCH CEN ŻYWNOŚCI I ENERGII NA ŻYCIE LUDZI W 26 KRAJACH ŚWIATA

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, PAŹDZIERNIK 2008

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
3 października 2008 roku

Większość uczestników badania¹ przeprowadzonego na zlecenie BBC World Service (60%) stwierdziła, że odczuwa ostatnie podwyżki cen żywności i energii jako bardzo duże obciążenie dla ich gospodarstw domowych. Osoby te uważają, że rosnące koszty żywności, paliw i energii elektrycznej mają negatywny wpływ na ich życie i życie ich rodzin.

Wyniki badania wskazują, że wzrost cen żywności prowadzi do zmiany zachowań ludzi, szczególnie w biedniejszych krajach. Wyższe ceny produktów żywnościowych spowodowały, że w krajach rozwijających się wiele osób ograniczyło konsumpcję. Deklaracje tego rodzaju złożyła większość badanych na Filipinach, w Panamie, Kenii i w Nigerii.

Ponadto prawie połowa ogółu respondentów (43%) stwierdziła, że wyższe koszty żywności zmusiły ich do zmiany diety. Także tutaj dominują mieszkańcy krajów rozwijających się: Panamy, Egiptu, Kenii i Filipin.

Do ograniczenia konsumpcji spowodowanej podwyżką cen żywności przyznało się o wiele mniej osób w krajach rozwiniętych, takich jak: Australia, Wielka Brytania i Niemcy. Mieszkańcy krajów rozwiniętych przeważnie nie zareagowali też na podwyżki cen żywności zmianą diety.

Wyniki badania pokazują również, że większość ludzi na całym świecie (70%) wyraża niezadowolenie z efektów działań rządów ich krajów zmierzających do utrzymania przystępnych cen żywności. Najwięcej niezadowolonych jest w Egipcie, na Filipinach i w Libanie, a także w niektórych krajach rozwiniętych, takich jak: Francja, Rosja i Włochy.

¹ Badanie dla **BBC World Service** zrealizowała w okresie od 8 lipca do 15 września 2008 roku z udziałem 27 319 dorosłych obywateli 26 krajów międzynarodowa firma badawcza **GlobeScan** we współpracy z Programem Badania Międzynarodowych Postaw Politycznych (Program on International Policy Attitudes – **PIPA**) Uniwersytetu w Maryland. W Polsce badanie stanowiło fragment sondażu **CBOS** „Aktualne problemy i wydarzenia” (219), 1–4 sierpnia 2008 (N=1076).

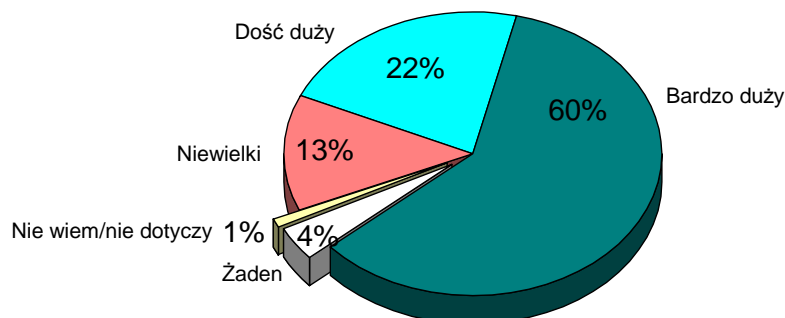
Respondenci odpowiadali między innymi na pytanie, w jakim stopniu wzrost kosztów energii elektrycznej, w tym paliw, miał niekorzystny wpływ na ich życie i życie ich rodzin. Ogółem 60% pytanym stwierdziło, że wzrost cen energii ma bardzo duży wpływ na nich i sytuację ich rodziny. Wyniki wskazują, że skutki tego wzrostu także najbardziej odczuwają badani w krajach rozwijających się: na Filipinach, w Egipcie, Indonezji, Kenii, Libanie oraz w Meksyku. O bardzo dużym wpływie tych podwyżek na ich życie mówili również w większości ankietowani w niektórych krajach rozwiniętych: we Włoszech, Francji i w Stanach Zjednoczonych.

SZCZEGÓŁOWE WYNIKI

Niemal we wszystkich krajach uczestniczących w badaniu (wyjątkiem są Chiny) większość respondentów podała, że rosnące ceny żywności i energii miały bardzo duży lub dość duży negatywny wpływ na warunki ich życia.

Należy podkreślić, że w niektórych krajach rozwijających się prawie wszyscy mieszkańcy odczuli bardzo duży lub dość duży wpływ podwyżek cen żywności na ich życie. Należą do nich: Egipt i Filipiny (po 98%), Kenia i Indonezja (po 96%) oraz Nigeria (95%). Spośród 11 krajów rozwiniętych, które uczestniczyły w badaniu, skutki podwyżek cen żywności były najbardziej odczuwalne we Francji, Włoszech, Polsce i Rosji, gdzie znacząca większość badanych (przynajmniej 80%) określiła ich wpływ jako bardzo duży lub dość duży.

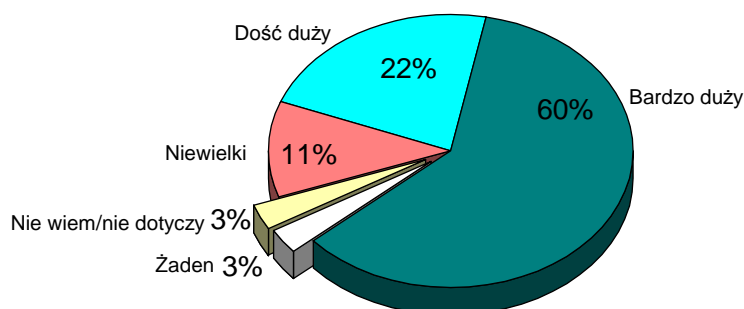
RYS. 1. STOPIEŃ NEGATYWNEGO WPŁYWU WZROSTU CEN PRODUKTÓW ŻYWNOŚCIOWYCH NA ŻYCIE LUDNOŚCI (ŚREDNIA DLA 26 KRAJÓW)

Podstawa: reprezentatywna próba 27 319 dorosłych obywateli 26 krajów

W 22 z 26 krajów uczestniczących w badaniu zdecydowana większość respondentów podała, że rosnące ceny energii miały dla nich bardzo duże lub dość duże negatywne skutki. Najbardziej odczuli te podwyżki obywatele krajów rozwijających się: Filipin (98%), Egiptu (97%), Indonezji (97%), Kenii i Panamy (po 95%) oraz Libanu, Meksyku i Nigerii (po 93%). W krajach rozwiniętych skutki podwyżek cen energii były najbardziej odczuwalne we Włoszech (93%) i w Polsce (90%).

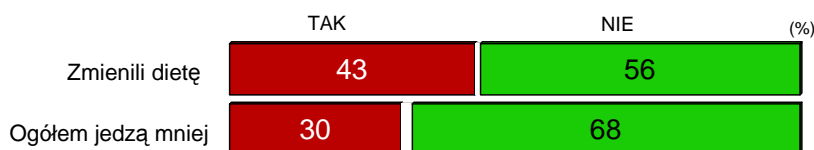
RYS. 2. STOPIEŃ NEGATYWNEGO WPŁYWU WZROSTU CEN ENERGII NA ŻYCIE LUDNOŚCI (ŚREDNIA DLA 26 KRAJÓW)

Podstawa: reprezentatywna próba 27 319 dorosłych obywateli 26 krajów

Poszczególne kraje znacznie się różnią pod względem stopnia, w jakim ich obywatele zmienili swoje zachowanie w odpowiedzi na rosnące ceny żywności. W krajach rozwiniętych większość mieszkańców ani nie zmieniła tego, co je, ani nie zaczęła jeść mniej. Spośród krajów rozwijających się zmianę rodzaju spożywanej żywności deklarują najczęściej respondenci w Panamie (71%), Egipcie (67%), Kenii (64%), na Filipinach (63%) i w Meksyku (57%). W pozostałych krajach rozwijających się większość twierdzi, że *nie* zmieniła diety (Turcja – 75%, Zjednoczone Emiraty Arabskie – 62%, Chiny – 61%, Liban – 58%).

RYS. 3. ZMIANY ZACHOWANIA SPOWODOWANE WYŻSZYMI CENAMI ŻYWNOCI (ŚREDNIA DLA 26 KRAJÓW)

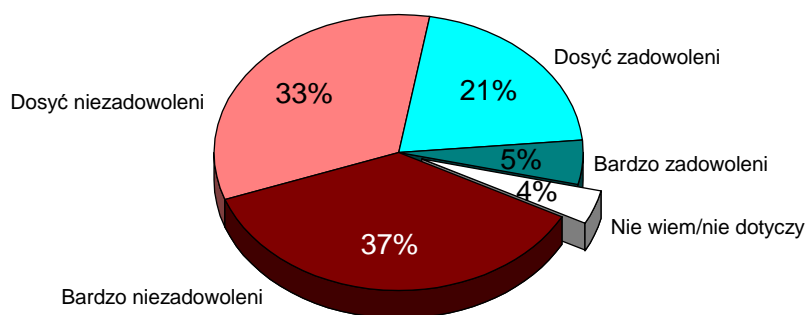
Podstawa: reprezentatywna próba 27 319 dorosłych obywateli 26 krajów

Niemal we wszystkich krajach (z wyjątkiem czterech) większość badanych deklaruje, że nie zmniejszyła ilości spożywanej żywności z powodu podwyżek cen. O ograniczeniu konsumpcji z tego powodu w większości mówią tylko obywatele Panamy i Filipin (po 63%) oraz Kenii (61%) i Nigerii (58%).

Niezadowolenie z wyników działań rządów poszczególnych krajów, mających na celu utrzymanie przystępnych cen żywności, jest bardzo wyraźne: wyraża je większość ludności w 23 z 26 krajów objętych badaniem. Wyjątkiem są Chiny, gdzie dwie trzecie ankietowanych (66%) to osoby zadowolone z dokonań rządu w tym zakresie. Poza tym w Zjednoczonych Emiratach Arabskich i Indiach mniej niż połowa obywateli deklaruje niezadowolenie z działań swoich rządów w tym względzie (odpowiednio 47% i 49%).

„Najbardziej niezadowolone” kraje, czyli te, w których przynajmniej trzy czwarte obywateli krytykuje efekty działań rządu zmierzających do utrzymania przystępnych cen żywności, to kraje rozwijające się: Egipt (88%), Filipiny (86%), Liban (85%), Indonezja i Turcja (po 82%), Nigeria (75%), a także niektóre kraje rozwinięte: Korea Południowa (81%), Francja (79%) i Rosja (78%).

RYS. 4. STOSUNEK DO DZIAŁAŃ RZĄDU NA RZECZ UTRZYMANIA PRZYSTĘPNYCH CEN ŻYWNOCI (ŚREDNIA DLA 26 KRAJÓW)

Podstawa: reprezentatywna próba 27 319 dorosłych obywateli 26 krajów

ANALIZA POSZCZEGÓLNYCH REGIONÓW²

Ameryka Północna

Wyniki uzyskane w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie świadczą o tym, że w Ameryce Północnej rosnące ceny energii mają większy wpływ na życie ludzi niż rosnące

² Uwaga: W Brazylii, Chinach, Kostaryce, Egipcie, Libanie, Meksyku, Panamie, na Filipinach, w Korei Południowej, Turcji i Zjednoczonych Emiratach Arabskich w badaniu uczestniczyła tylko ludność miejska.

ceny żywności. W obydwu krajach mniej niż połowa ankietowanych (43% w Stanach Zjednoczonych i 27% w Kanadzie) określiła wpływ, jaki miały na nich rosnące koszty żywności jako bardzo duży. Przeważająca większość deklaruje, że nie ograniczyła ilości konsumowanej żywności. Jednocześnie 58% ankietowanych w Stanach Zjednoczonych i 42% w Kanadzie (czyli odsetki o wiele bardziej zbliżone do średniej dla wszystkich krajów objętych badaniem) twierdzi, że wzrost cen energii miał bardzo duży wpływ na ich życie. Kanadyjczycy są jednak raczej zadowoleni, w porównaniu z innymi krajami, z efektów działań swojego rządu zmierzających do utrzymania przystępnych cen żywności (40% zadowolonych).

Ameryka Południowa i Środkowa

Wydaje się, że – w przeciwieństwie do Ameryki Północnej – w Ameryce Południowej i Środkowej koszty żywności mają duży wpływ na życie ludzi. W każdym z omawianych krajów tego regionu (Brazylia, Kostaryca, Meksyku i Panamie) mniej więcej trzy czwarte badanych zadeklarowało bardzo duży wpływ podwyżek cen żywności na ich życie. Meksykanie również w zdecydowanej większości (81%) są przekonani o bardzo dużym wpływie na ich życie rosnących cen energii. W regionie występują też różnice między poszczególnymi krajami – np. większość Brazylijczyków (68%) twierdzi, że nie musiała ograniczyć konsumpcji, podczas gdy odpowiedzi takiej udziela tylko 34% Panamczyków. W całym regionie nieco ponad dwie trzecie badanych jest niezadowolonych z wyników działalności władz mającej na celu utrzymanie podwyżek cen żywności pod kontrolą.

Europa

W porównaniu z ludnością rozwiniętych krajów Ameryki Północnej Europejczycy częściej uważają, że podwyżki cen żywności mają wpływ na ich życie. We wszystkich krajach europejskich przynajmniej dwie trzecie społeczeństwa ocenia ten wpływ jako co najmniej dość duży. W dwóch krajach przynajmniej połowa określiła ten wpływ jako bardzo duży (we Francji – 53%, we Włoszech – 50%). Liczba Europejczyków, którzy deklarują, że podwyżki cen energii miały wpływ na ich życie, jest nieco wyższa niż liczba stwierdzających taką zależność w odniesieniu do wzrostu cen żywności. W obydwu przypadkach Brytyjczycy najrzadziej spośród badanych europejskich społeczeństw deklarują wpływ tych czynników na swoje życie. Pomimo poczucia, że wzrost cen żywności ma wpływ na ich życie, odsetki

ankietowanych deklarujących zmianę diety lub ograniczenie spożycia są w większości krajów europejskich niższe od średnich. Z wyjątkiem Hiszpanii (32% zadowolonych) i Niemiec (27% zadowolonych) poziom zadowolenia z efektów działań rządu zmierzających do utrzymania przystępnych cen żywności jest poniżej przeciętnej.

Bliski Wschód

Wyniki uzyskane w poszczególnych krajach Bliskiego Wschodu uczestniczących w badaniu znacznie się od siebie różnią. Z jednej strony, wydaje się, że wzrost cen ma duży wpływ na życie Egipcjan. Niemal wszyscy z nich twierdzą, że podwyżki cen żywności (94%) i energii (93%) mają bardzo duży wpływ na ich życie, dwie trzecie (67%) zmieniło dietę, a zdecydowana większość (88%) krytykuje wysiłki rządu zmierzające do kontroli cen żywności. Libańczycy ucierpieli z powodu tych zmian prawie tak samo mocno, natomiast w Turcji i Zjednoczonych Emiratach Arabskich sytuacja jest znacznie lepsza. Odsetek Turków, którzy deklarują ograniczenie konsumpcji żywności z powodu rosnących cen, należy do najniższych w całym badaniu (tylko 10%). Pomimo to 82% mieszkańców tego kraju krytykuje wyniki działalności swojego rządu mającej na celu utrzymanie przystępnych cen żywności. W przeciwieństwie do Turków obywatele Zjednoczonych Emiratów Arabskich stosunkowo pozytywnie wypowiadają się o działaniach swojego rządu – zadowolonych (45%) jest prawie tyle samo co niezadowolonych (47%), oceny są więc o wiele bardziej pozytywne niż w większości krajów.

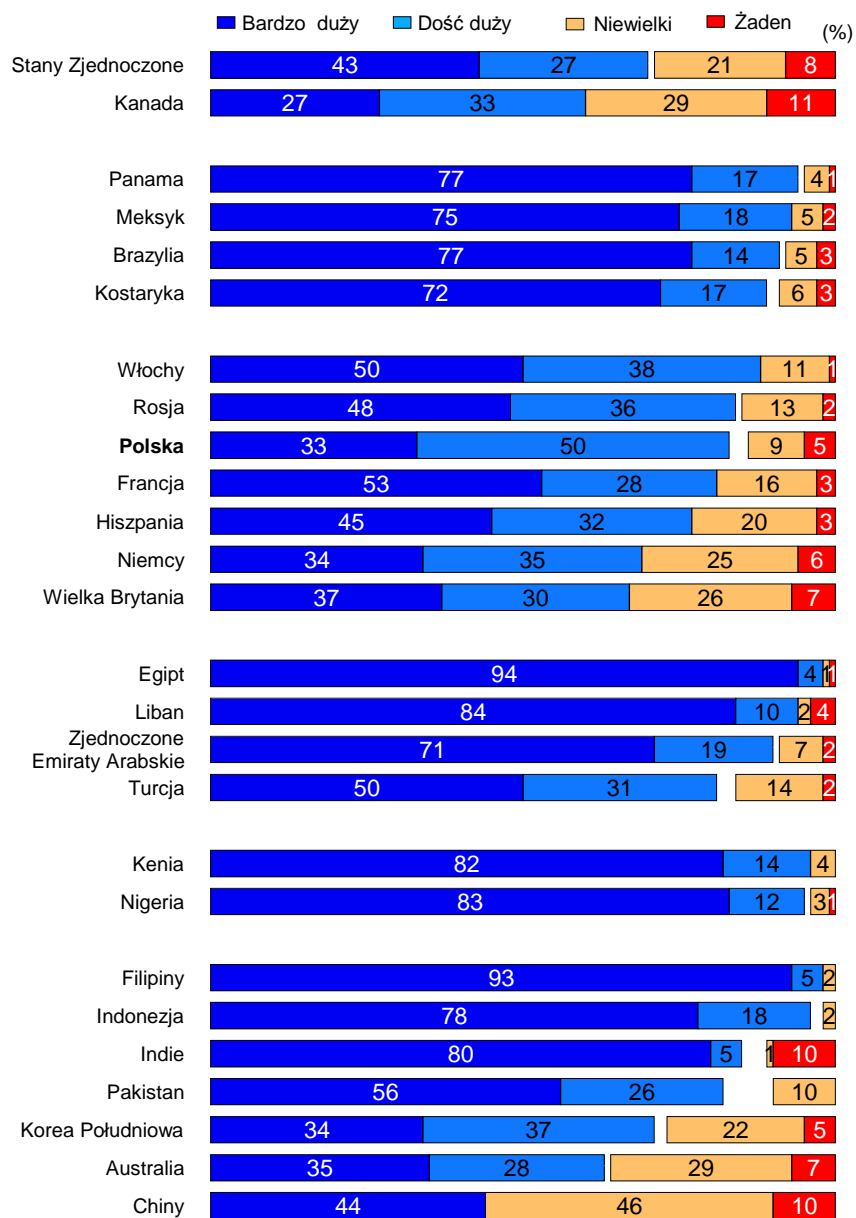
Afryka

Najbardziej charakterystyczne dla krajów afrykańskich uczestniczących w badaniu (Kenii i Nigerii) jest to, że ich obywatele są w większości skłonni do ograniczenia konsumpcji żywności z powodu wzrostu cen: takie rozwiązanie deklaruje 61% Kenijczyków i 58% Nigeryjczyków. W tym kontekście nie jest niespodzianką, że w obu krajach bardzo wysokie są odsetki respondentów twierdzących, że podwyżki cen żywności mają bardzo duży wpływ na ich życie (82% w Kenii i 83% w Nigerii). Mimo to jednak więcej respondentów niż w niektórych krajach europejskich wyraża zadowolenie z wyników działań rządu mających na celu rozwiązanie tych problemów (27% w Kenii i 24% w Nigerii).

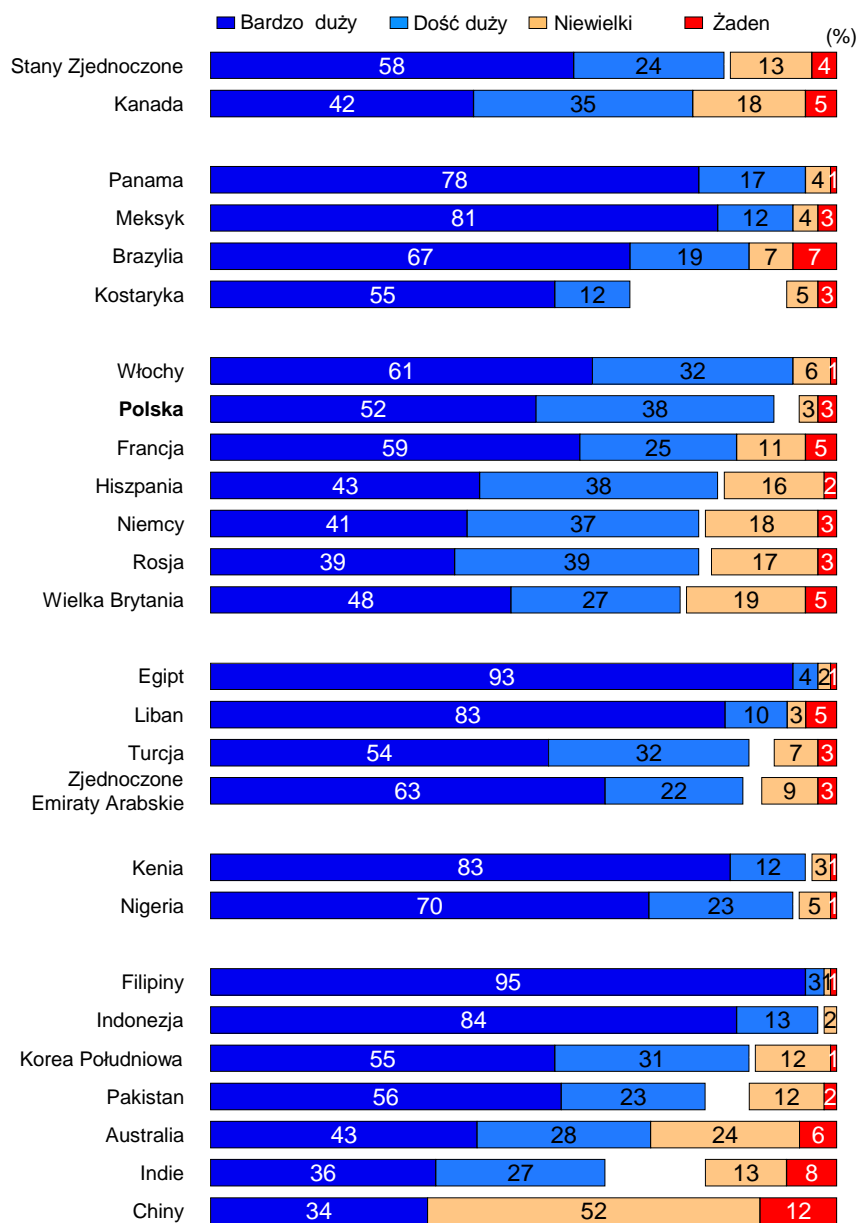
Azja i Oceania

W tym regionie jest kilka krajów, w których ogromna większość badanych deklaruje, że wzrost kosztów żywności ma bardzo duży wpływ na ich życie. Należą do nich: Filipiny (93%), Indie (80%) i Indonezja (78%). Z drugiej strony jednak, są tu kraje rozwinięte, takie jak Australia (35%) i Korea Południowa (34%), gdzie twierdzi tak o wiele mniej osób. Ponadto w Indiach widać ogromną różnicę między postrzeganym wpływem cen żywności i cen energii – tylko 36% Hindusów uważa, że wzrost cen energii ma bardzo duży negatywny wpływ na ich życie. Chiny pod wieloma względami różnią się od pozostałych krajów. Jest to np. jedyny kraj, w którym większość badanych nie podziela opinii, że wzrost kosztów energii ma negatywny wpływ na ich życie. W tym kontekście nie powinno dziwić również to, że jest to także jedyny kraj, w którym większość obywateli (66%) wyraża zadowolenie z efektów działań rządu zmierzających do utrzymania przystępnych cen żywności.

RYS. 5. STOPIEŃ NEGATYWNEGO WPŁYWU WZROSTU CEN PRODUKTÓW ŻYWNOŚCIOWYCH NA ŻYCIE LUDNOŚCI

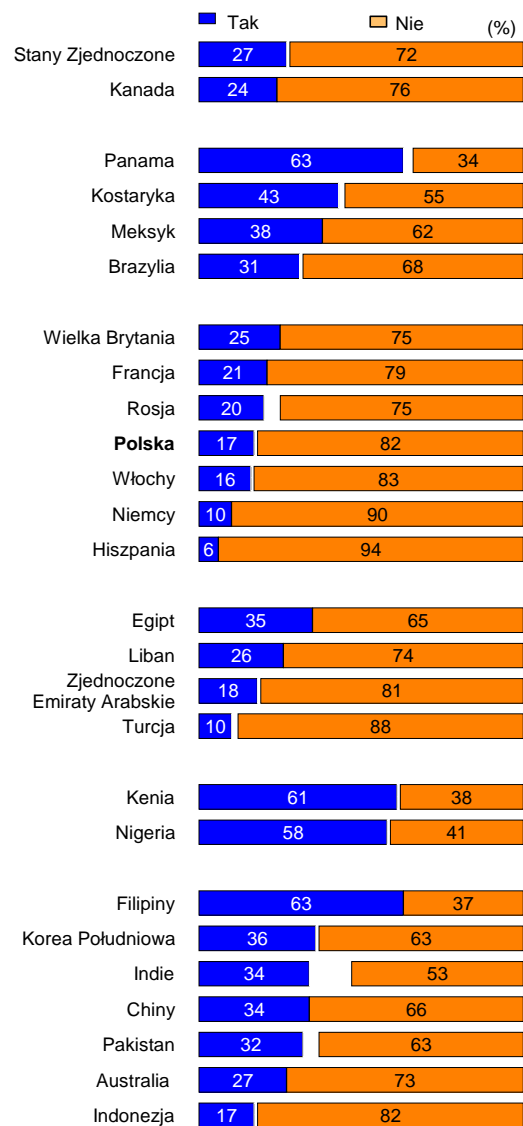

RYS. 6. STOPIEŃ NEGATYWNEGO WPŁYWU WZROSTU CEN ENERGII NA ŻYCIE LUDNOŚCI

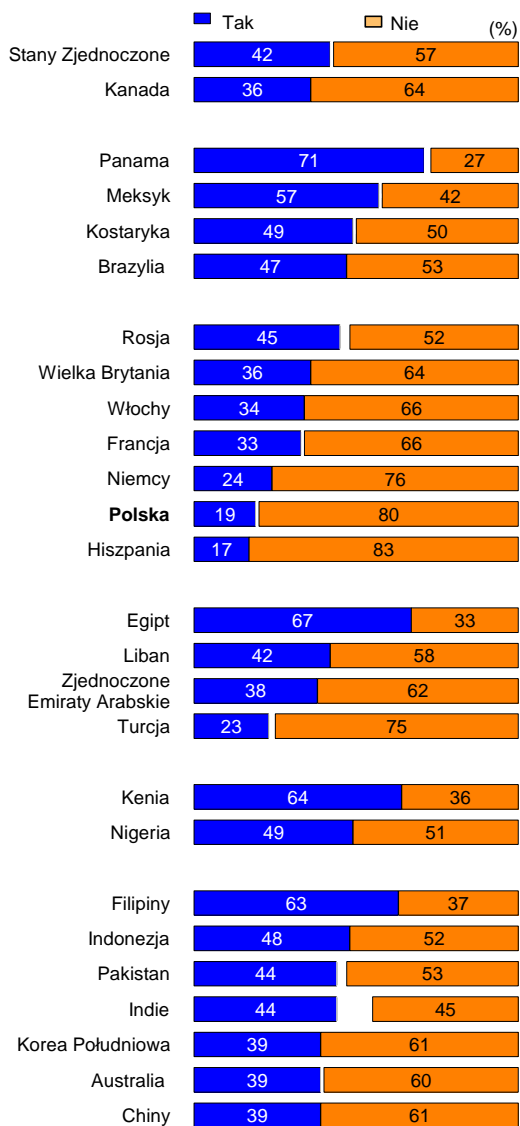

RYS. 7

**CZY Z POWODU WZROSTU CEN ŻYWNOŚCI
OGÓLEM JE PAN(I) MNIEJ?**

**CZY Z POWODU WZROSTU CEN ŻYWNOŚCI
JE PAN(I) COŚ INNEGO?**

RYS. 8. STOSUNEK DO DZIAŁAŃ RZĄDÓW ZMIERZAJĄCYCH DO UTRZYMANIA PRZYSTĘPNYCH CEN ŻYWNOSCI

